

Spis treści

Przedmowa do drugiego wydania	7
Przedmowa	9
Uwagi wstępne	11
 Część I: CZYNNIKI KSZTAŁTUJĄCE MORALNOŚĆ GRUP SPOŁECZNYCH	 17
Wpływ środowiska fizycznego	18
Czynniki biologiczne (rasa, płeć)	23
Czynniki demograficzne	25
Wieś - miasto	36
Czynniki ekonomiczne	40
Zróżnicowania społeczne wpływające na zróżnicowanie ethosu	52
Ustrój polityczny	60
Reguły moralne a role społeczne	65
Struktura rodziny	66
Wpływ zasobu wiadomości	72
Światopogląd a moralność	74
Zależność moralności od religii	76
Reguły moralne w zależności od tego, kim są osoby zaangażowane w dany stosunku społecznym i jaki ma on charakter	83
Warianty osobowościowe w moralności	87
Rola indywidualów w kształtowaniu opinii moralnych	87
Wpływ dziejów danego społeczeństwa na jego moralne opinie	88
Ogólne uwagi dotyczące wyróżnionych czynników	89
Moralność jako czynnik warunkujący	90
Moralność i sztuka	96
Moralność i prawo	100
 Część II: FUNKCJONOWANIE NORM W ŻYCIU SPOŁECZNYM	 103
Powstawanie norm i ich rozwój	103
Sposoby wdrażania norm i stopień ich przyswojenia	109
Typologia moralności	113
Zagadnienie powszechnie uznanych norm moralnych	116
 Część III: METODY I TEORIE	 137
Uwagi metodologiczne o rozstrzyganiu rozważanych zależności	137
Ogólne tezy założone milcząco przy rozważaniu czynników determinujących moralność	148

Funkcjonalizm ewolucjonistyczny na terenie moralności	157
Relatywizm kulturowy w zakresie moralności	167
Dawne rozróżnienia w świetle nowych refleksji	172
O pojęciu moralności	177
ANEKSY	181
Moralność jako "fakt społeczny"	183
Inteligent polski na tle grup towarzyskich Europy Zachodniej	196
O pewnych przemianach etyki walki	210
Norma prawna i norma moralna u Petrażyckiego	231
Zmierzch ethosu purytańskiego w Stanach Zjednoczonych	244
Myśl etyczna Karola Marksa. Próba systematyzacji	260
Bibliografia	269
Indeks osób	273
Summary	277

Spis treści:

Socjologia jako nauka o społeczeństwie

1. Socjologia a wiedza potoczna o społeczeństwie
2. Socjologia wobec innych nauk społecznych
3. Przedmiot socjologii i jej praktyczne zastosowania
4. Sporne problemy socjologii
5. Podstawowe stanowiska teoretyczne

Jednostka a społeczeństwo – Anna Kozłowska

1. Człowiek w procesie socjologii
2. Konformizm jako sposób przystosowania jednostki do społeczeństwa
3. Społeczne uwarunkowania ludzkiej osobowości
 - 3.1. Kulturowy ideał osobowości
 - 3.2. Proces socjalizacji a role społeczne
 - 3.3. Problem integracji elementów osobowości

Kontrola społeczna – Jacenty Siewierski

1. Formy kontroli społecznej
2. Rola sankcji
3. Konflikty norm, dewiacja, anomia
4. Ewolucja kontroli społecznej
5. Problem kontroli w toku społecznej zmiany: współczesne społeczeństwo polskie

Kultura i jej rola w życiu społecznym – Hanna Podwłowska

1. Pojęcie kultury
2. Kategorie kultury
3. Koniunktura i kultura alternatywna
4. Subkultury
5. Mechanizmy oddziaływania kultury na życie społeczne
6. Etnocentryzm i ksenofobia
7. Kultura i media

Grupy i zbiorowości społeczne – Hanna Podedworna

1. Interakcje społeczne
2. Zbiór – grupa – zbiorowość – społeczność
3. Realistyczne i nominalistyczne ujęcie grupy społecznej
4. Cechy konstytuujące grupę społeczną
5. Rodzaje grup społecznych
6. Zbiorowości oparte na podobieństwie zachowań – masy społeczne
7. Społeczeństwo

Analiza struktur społecznych. Wybrane przykłady – Hanna Podedworna

1. Mikrostruktury. Rodzina
 - 1.1. Struktura i funkcje rodziny
 - 1.2. Formy rodziny i małżeństwa
 - 1.3. Przemiany rodziny pod wpływem zmian społecznych
2. Mezostruktury. Społeczność lokalna

Mniejszość etniczna, rasowa, narodowa w analizach socjologicznych – Jolanta Polakowska-Kujawa

1. Typy mniejszości i rasowa
2. Grupa etniczna i rasowa
3. Mniejszość narodowa jako kategoria socjologiczna
4. Migracja a struktura etniczno-narodowa
5. Asymilacja i integracja imigrantów

Naród i typy identyfikacji narodowej a nacjonalizm – Jolanta Polakowska-Kujawa

1. Naród i przesłanki narodowej identyfikacji w refleksji socjologicznej
2. Spory wokół koncepcji narodu w myśli socjologicznej
3. Spory wokół nacjonalizmu
4. Stereotypy narodowe

Struktura społeczna – Andrzej Stąsiek

1. Struktura społeczna jako problem socjologiczny
2. Koncepcja struktury klasowej w poglądach K. Marksa
3. Struktura społeczna w teorii Maxa Webera
4. Funkcjonalna teoria uwarstwienia K. Davisa i W. Moore'a

Podstawowe segmenty struktury społecznej w Polsce – Juliusz Gardawski, Jolanta Gładys-Jakóbiak, Hanna Podedworna

1. Historyczne uwarunkowania zmian w strukturze polskiego społeczeństwa
2. Robotnicy. Kontrowersje teoretyczne a rzeczywistość
 - 2.1. Sytuacja robotników w perspektywie historycznej
 - 2.2. Problemy z definicją robotników
 - 2.3. Generalizacje socjologiczne dotyczące robotników. Ważniejsze przykłady
 - 2.4. Typologia robotników
3. Przemiany klasy chłopskiej (rolników)
 - 3.1. Kryteria wyróżniania klasy chłopskiej w strukturze społecznej
 - 3.2. Modernizacja a przemiany klasy chłopskiej
 - 3.3. Sytuacja i perspektywy chłopów (rolników) we współczesnej Polsce
4. Klasa średnia
 - 4.1. Problem proletaryzacji klasy średniej
 - 4.2. Kulturowe aspekty proletaryzacji
 - 4.3. „Fragmentaryzacja” klasy średniej
 - 4.4. Klasy średnie w Polsce

Konflikt społeczny – Danuta Izdebska

1. Konflikt społecznych jako proces
 - 1.2. Klasyfikacja konfliktów
 - 1.2. Dynamika konfliktów
2. Psychologiczne aspekty konfliktów
 - 2.1. Specyfika konfliktów destruktywnych
 - 2.2. Zjawisko deprywacji
3. Główne teorie konfliktu
 - 3.1. Teoria Konfliktu K. Marksa i G. Simmla
 - 3.2. Teoria R. Dahrendorfa i L. Cosera
4. Konflikty społeczne w Polsce
 - 4.1. Konflikty w Polsce przed zmianą ustrojową
 - 4.2. Konflikt przemysłowy we współczesnej Polsce

Zmiana społeczna w perspektywie socjologicznej – Jolanta Polakowska-Kujawa

1. Pojęcie i przyczyny zmian społecznych
 - 1.1. Definicja zmiany
 - 1.2. Zmiana społeczna jako przedmiot badań socjologicznych
 - 1.3. Spory o kierunku i znaczenie zmian społecznych
 - 1.4. Perspektywy poznawcze zmian społecznych
 - 1.5. Przyczyny zmian społecznych
2. Zmiana społeczna w różnych orientacjach teoretycznych
 - 2.1. Teoria zmiany endogennej
 - 2.1.1. Wyjaśnienia przebiegu i przyczyn zmian w ramach teorii konfliktu
 - 2.1.2. Zmiana społeczna w klasycznych teoriach ewolucji
 - 2.1.3. Cykliczne teorie zmiany
 - 2.1.4. Przyczyny zmian społecznych w neoewolucjonizmie
 - 2.2. Teoria zmiany egzogennej
 - 2.2.1. Dyfuzja i kontakt kulturowy jako przyczyna zmiany
 - 2.2.2. Kryzysy, katastrofy, podbój

jako czynniki zmian egzogennych 2.2.3. Zmiana społeczna w teoriach równowagi

Modernizacja – Jacenty Siewierski

1. Zmiana i stabilność 2. Tradycja i nowoczesność 3. Modernizacja w refleksji socjologicznej
4. Problemy modernizacji w społeczeństwie zacofanym 5. Modernizacja w ramach społeczeństwa polskiego **Ruchy społeczne jako czynnik zmiany – Jolanta Polakowska-Kujawa**

1. Geneza ruchów społecznych
2. Typy ruchów społecznych
3. Ruchy rewolucyjne
4. Nowe ruchy społeczne

Modele ładu społecznego – Leszek Gilejko

1. Cztery funkcje modeli idealnych
2. Typy ładu społecznego
3. Modele ładu a zachowania aktorów społecznych
4. Powstanie i załamanie się ładu monocentrycznego

Polityka w życiu społeczeństw – Ewa Nalewajko

1. Polityka, władza, państwo
2. Typy rządzenia
 - 2.1. Ustroje autorytarne i totalitarne
 - 2.2. Ustroje monokratyczne i polikratyczne
 - 2.3. Ustroje Demokratyczne
3. Socjalizacja polityczna, kultura polityczna, komunikowanie polityczne

Instytucje ekonomiczne – Leszek Gilejko

1. Najważniejsze instytucje
2. Rynek jako instytucja społeczna
3. Przedsiębiorstwo jako instytucja społeczna
4. Samorząd gospodarczy – socjologia współdziałania

Organizacje w społeczeństwie – Jolanta Gładys-Jakóbk

1. Przedmiot badań socjologii organizacji
2. Organizacja a biurokracja
3. Kontrowersje wokół socjologii organizacji